

Kamil Kalina a kolektiv

Klinická adiktologie

Autorský kolektiv

MUDr. David Adameček

PhDr. Jiří Broža

PhDr. Lenka Čablová

Mgr. Štěpánka Čtrnáctá

MUDr. Jiří Dvořáček, Ph.D.

Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

Mgr. Pavlína Gabrhelíková, Ph.D.

PhDr. Martin Hajný, Ph.D.

Mgr. Barbara Janíková

MUDr. Petr Jeřábek, Ph.D.

Mgr. Lucie Jurystová

MUDr. Marian Koranda

MUDr. Vladimír Kmoch

doc. MUDr. Eva Králíková, CSc.

Ing. Martin Kuchař, Ph.D.

PhDr. Jiří Libra

Mgr. Pavla Makovská Dolanská

MUDr. Jakub Minařík

prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.

Mgr. Kateřina Mladá

MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D.

PhDr. Veronika Pavlas Martanová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Amalie Pavlovská

PhDr. Ilona Preslová

PhDr. Josef Radimecký, Ph.D., MSc.

PaedDr. Martina Richterová Těmínová

MUDr. Vlastimil Řehák

PhDr. Jan Soukup, Ph.D.

PharmDr. Magdalena Šustková, Ph.D.

Mgr. Jaroslav Vacek

PhDr. Petra Vondráčková, Ph.D.

MUDr. Tomáš Zábanský, Ph.D.

prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA

Kamil Kalina a kolektiv

Klinická adiktologie

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

*Tato kniha vznikla v rámci programu institucionální podpory vědy
Univerzity Karlovy v Praze PRVOUK-P03/LF1/9.*

doc. MUDr. PhDr. Kamil Kalina, CSc., a kolektiv

KLINICKÁ ADIKTOLOGIE

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 5881. publikaci

Recenzenti:

prim. MUDr. Jana Bartesová
MUDr. Pavel Bém
prim. MUDr. Libor Chvíla, CSc.
prim. MUDr. Petr Popov, MHA
PhDr. Lenka Šťastná, Ph.D.
doc. PhDr. Matuš Šucha, Ph.D.

Odpovědný redaktor PhDr. Milan Pokorný, Ph.D.
Sazba a zlom Antonín Plicka
Návrh a zpracování obálky Jan Dvořák

Počet stran 696
Vydání 1., 2015

Vytiskla tiskárna PBtisk, s.r.o., Příbram

© Grada Publishing, a.s., 2015
Cover Image © allphoto.cz

ISBN 978-80-247-9792-2 (ePub)
ISBN 978-80-247-9791-5 (pdf)
ISBN 978-80-247-4331-8 (print)

Obsah

Zkratky	23
---------------	----

Předmluva (<i>Kamil Kalina</i>)	27
---	----

ČÁST 1

1. Biochemie závislostí (<i>Tomáš Zima</i>)	33
1.1 Laboratorní vyšetření	33
1.1.1 Obecná charakteristika	33
1.1.2 Faktory preanalytické fáze	34
1.1.3 Odběr materiálu	35
1.1.4 Analytické metody	38
1.2 Základní biochemická vyšetření u závislostí a intoxikací	38
1.3 Laboratorní vyšetření návykových a zneužívaných látek	40
1.3.1 Léky	41
1.3.2 Závislost – zneužívané látky	41
1.4 Orientační nález drog v moči	47
2. Přehled psychotropních látek a jejich účinků (<i>Jakub Minařík, Vladimír Kmoch</i>)	49
2.1 Úvod – definice a rozdělení drog	49
2.1.1 Rozdělení drog dle účinku na psychiku	49
2.1.2 Rozdělení drog dle míry rizika	50
2.2 Alkohol	51
2.2.1 Charakteristika	51
2.2.2 Rozšíření	51
2.2.3 Způsoby aplikace	52
2.2.4 Účinky	52
2.2.5 Odvykací stav	53
2.2.6 Rizika	54
2.2.7 Léčebné intervence	55
2.3 Opioidy a opiáty	55
2.3.1 Charakteristika	55
2.3.2 Rozšíření	56
2.3.3 Způsoby aplikace	57
2.3.4 Účinky	57
2.3.5 Odvykací stav	58

2.3.6	Rizika	58
2.3.7	Léčebné intervence	59
2.3.8	Zástupci	59
2.4	Zneužívaná farmaka s psychotropním účinkem	61
2.4.1	Charakteristika	61
2.4.2	Rozšíření	62
2.4.3	Způsoby aplikace	62
2.4.4	Účinky	63
2.4.5	Odvvykávací stav	63
2.4.6	Rizika	63
2.4.7	Léčebné intervence	64
2.5	Konopné drogy	64
2.5.1	Charakteristika	64
2.5.2	Rozšíření	65
2.5.3	Způsoby aplikace	65
2.5.4	Účinky	65
2.5.5	Odvvykávací stav	66
2.5.6	Rizika	66
2.5.7	Léčebné intervence	66
2.5.8	Zástupci	67
2.6	Halucinogeny	67
2.6.1	Charakteristika	67
2.6.2	Rozšíření	68
2.6.3	Způsoby aplikace	68
2.6.4	Účinky	68
2.6.5	Odvvykávací stav	69
2.6.6	Rizika	69
2.6.7	Léčebné intervence	69
2.6.8	Zástupci	70
2.7	Psychomotorická stimulancia	70
2.7.1	Charakteristika	70
2.7.2	Rozšíření	71
2.7.3	Způsoby aplikace	71
2.7.4	Odvvykávací stav	72
2.7.5	Rizika	72
2.7.6	Léčebné intervence	73
2.7.7	Zástupci	74
2.8	Těkavé látky	74
2.8.1	Charakteristika	74
2.8.2	Rozšíření	75
2.8.3	Způsoby aplikace	75

2.8.4	Účinky	75
2.8.5	Odvýkací stav	76
2.8.6	Rizika	76
2.8.7	Léčebné intervence	76
2.9	MDMA a taneční drogy	76
2.9.1	Charakteristika	76
2.9.2	Rozšíření	77
2.9.3	Způsoby aplikace	77
2.9.4	Účinky	77
2.9.5	Odvýkací stav	78
2.9.6	Rizika	78
2.9.7	Léčebné intervence	78
2.9.8	Další zástupci – PMA	79
2.10	Tabák	79
2.10.1	Charakteristika	79
2.10.2	Rozšíření	79
2.10.3	Způsoby aplikace	80
2.10.4	Účinky	80
2.10.5	Odvýkací stav	81
2.10.6	Rizika	81
2.10.7	Léčebné intervence	81
3.	Nové psychoaktivní látky (Martin Kuchař)	84
3.1	Legislativní rámec	84
3.2	Charakteristika „nových syntetických drog“	85
3.2.1	Kathinony	86
3.2.2	Fenetylaminy	87
3.2.3	Tryptaminy	89
3.2.4	Piperaziny	91
3.2.5	Kanabimimetika	91
3.2.6	Opioidní agonisté	93
3.2.7	Disociativní anestetika	94
3.3	Závěr	95

ČÁST 2

4.	Bio-psycho-socio-spirituální model a jeho implikace pro odbornou péči (Kamil Kalina)	101
4.1	Paradigmata v adiktologii	101
4.1.1	Morální paradigma	101
4.1.2	Veřejnozdravotní paradigma	102

4.1.3	Psychologické paradigma	102
4.1.4	Sociální paradigma	103
4.1.5	Psychologicko-sociální paradigma	103
4.1.6	Neurobiologické paradigma	103
4.1.7	Multifaktoriální paradigma	104
4.1.8	Bio-psycho-sociální paradigma	104
4.2	Teorie závislosti v rámci multifaktoriálního paradigmatu	105
4.3	Putování po Zinbergově trojúhelníku	109
4.3.1	Lidské potřeby a chemické či procesuální odpovědi	109
4.3.2	Mozek, výchova a učení	111
4.3.3	Id-funkce a Ego-funkce	113
4.4	Životní etapy a vývojové úkoly	114
4.4.1	Dospívání	114
4.4.2	Raná dospělost	114
4.4.3	Střední dospělost – „krize středního věku“	115
4.4.4	Stárnutí a stáří	115
4.5	Paradigmata a léčba	116
4.5.1	Na cestě k integrované strategii úzdravy	116
4.5.2	Farmakoterapie a psychoterapie	119
4.5.3	Neurobehaviorismus a psychodynamický přístup	120
4.5.4	Abstinence a terapie	121
4.5.5	Změna, vztah a skupina	123
4.6	Morální, spirituální a existenciální rozměr	124
5.	Genetické dispozice k drogovým závislostem a epigenetika (Magdalena Šustková)	129
5.1	Faktor dědičnosti u drogových závislostí	131
5.2	Výzkum genetických faktorů u drogové závislosti	133
5.3	Epigenetika	136
6.	Neurobiologie závislostí (Magdalena Šustková)	140
6.1	Význam neurobiologie pro porozumění závislostním poruchám	140
6.2	Faktory relevantní pro vývoj drogových závislostí	142
6.2.1	Vnější faktory	142
6.2.2	Individuální faktory	143
6.3	Základní neurobiologické mechanismy u drogových závislostí	144
6.3.1	Posilování	144
6.3.2	Motivace a systém odměny	146
6.3.3	Neuroadaptace	146
6.4	Výzkumné metody jako zdroje neurobiologických teorií	147
6.5	Neuronální okruhy drogových závislostí – dopamin a mozkový systém odměny	148
6.6	Dopamin a akutní odměňovací účinky návykových drog	152

6.6.1	Cyklus drogové závislosti – komponenta aplikace/intoxikace – binge	152
6.6.2	Podmínění k podnětům spojeným s drogou (cue), inhibice kontroly, zvýšení motivace k droze, paměť v drogových závislostech – vztah ke komponentě „craving“	161
6.6.3	Cyklus drogové závislosti – komponenta odnětí drogy / negativní dopad (withdrawal) a faktor stresu	165
6.6.4	Cyklus drogové závislosti – komponenta zabývání se drogou/očekávání – „craving“ a relapsy drogové závislosti	166
6.7	Využití neurobiologických poznatků v terapii drogových závislostí	167
7.	Psychologické, vývojové a rodinné faktory vzniku a udržování závislosti (Martin Hajný)	172
	Úvod	172
7.1	Rodinné faktory	172
7.1.1	Rodina a její možné funkce při vzniku a udržování závislosti	172
7.1.2	Spoluzávislost	173
7.1.3	Funkce užívání či závislosti jako „náhradního problému“	174
7.1.4	Souvislosti s problematikou adolescentního osamostatnění (separace)	175
7.1.5	Jsou matky závislých hyperprotektivní?	176
7.1.6	Jsou otcové citově chladní, vzdálení či nepřítomní?	177
7.1.7	Chaotické či špatně vymezené vztahy mezi generacemi	178
7.1.8	Jeden či více závislých členů rodiny – další rizikový faktor	179
7.1.9	Problematické rysy rodinných vztahů – příčiny i následky závislého chování	180
7.2	Psychologické mechanismy, vývojové potřeby a závislost	181
7.2.1	Teorie o fixaci v orálním stadiu vývoje	181
7.2.2	Užívání návykových látek jako „nezávislé“ uspokojování	182
7.2.3	Drogy jako náhradní prostředek při zvládnání psychických stavů	182
7.2.4	Teorie o obranných mechanismech	183
7.2.5	Psychoaktivní účinky jako psychický obranný mechanismus	183
7.2.6	Psychoaktivní účinky jako externalizace – obrana i vězení	183
7.2.7	Bludný kruh účinku drogy (volně podle Wurmsera)	184
7.2.8	Attachment a závislost	184
7.2.9	Křehké Já v dospívání – přece tedy nějaký „specifický“ faktor?	185
7.2.10	Užívání návykových látek – jedna z charakteristik hraniční struktury osobnosti	186
	Závěr	187
8.	Psychopatologie závislosti (Petr Jeřábek)	190
	Úvod	190
8.1	Syndrom závislosti a jeho dynamika	190
8.1.1	Etiopatogenetické porozumění	190
8.1.2	Diagnostická kritéria syndromu závislosti	191
8.2	Vývoj metodologického přístupu k psychopatologii závislosti – neurobiologické a genetické koreláty	195
8.2.1	Touha po odměňujících účincích drogy	195
8.2.2	Touha uniknout nepříjemným psychickým potížím	196
8.2.3	Psychický stav s dominující obsesivně-kompulzivní složkou	197

8.3	Psychopatologie komplikací	199
8.3.1	Akutní intoxikace	199
8.3.2	Odvýkací stav	200
8.3.3	Psychotická porucha	202
8.3.4	Amnestický syndrom	202
8.3.5	Reziduální stavy	203
8.4	Psychopatologie duálních diagnóz	205
8.5	Komprehenzivní model adiktologické dispozice	206
9.	Duální diagnózy a psychopatologické komplikace (<i>Kamil Kalina, Jakub Minařík</i>)	211
9.1	Duální diagnózy: vymezení pojmu a diagnostické problémy	211
9.2	Prevalence duálních diagnóz	213
9.3	Diagnostické profily	214
9.4	Etiologické úvahy	216
9.5	Léčebné nevýhody duálních diagnóz	217
9.6	Používané metody	217
9.7	Modely léčby	219
9.8	Předpoklady integrované strategie úzdravy	220
9.9	Významné psychopatologické komplikace závislosti a procesu léčby či následné péče	222
9.9.1	Psychotické stavy	222
9.9.2	Depresivní a úzkostné stavy	223
9.9.3	Traumatické a stresové poruchy	224
9.9.4	Poruchy příjmu potravy	225
9.9.5	ADHD	225
9.9.6	Poruchy osobnosti	226
9.9.7	Fenomén PAP/VPAP	226
9.10	Problematika duálních diagnóz v ČR	227
10.	Somatické komplikace a komorbidity (<i>Jakub Minařík, Vratislav Řehák</i>)	232
10.1	Úvod	232
10.2	Etiopatogeneze somatických komplikací	233
10.2.1	Fyzikálně-chemické vlivy	233
10.2.2	Infekce	233
10.2.3	Specifické vlastnosti látky a způsob užívání	233
10.2.4	Životní styl	234
10.3	Somatická poškození spojená s užíváním nelegálních drog	235
10.3.1	Lokální komplikace spojené s aplikací drog	235
10.3.2	Hnisavé procesy	236
10.3.3	Orgánová a systémová poškození	237
10.3.4	Krví přenosné infekční choroby u injekčních uživatelů drog	239
10.4	Somatická poškození způsobená alkoholem	242

11.	Integrativní přístup v léčebném kontinuu (Petr Jeřábek)	247
	Úvod	247
11.1	Model integrativní léčby	247
11.2	Struktura léčebného programu	249
11.3	Dichotomie mezi kognitivně-behaviorálními a psychodynamickými přístupy	250
11.4	Kontinuum léčby od časné nízkoprahové intervence po doléčování	252
11.5	Význam souběžné psychofarmakologické léčby	253

ČÁST 3

12.	Selektivní a indikovaná primární prevence (Veronika Pavlas Martanová)	261
12.1	Primární prevence rizikového chování	261
12.1.1	Selektivní primární prevence rizikového chování	265
12.1.2	Indikovaná primární prevence rizikového chování	267
	Závěr	269
13.	Harm reduction (Barbara Janíková)	272
13.1	Definice harm reduction	272
13.2	Teoretická východiska	274
13.3	Efektivita harm reduction intervencí	278
13.4	Nízkoprahové / harm reduction služby	280
14.	Časná diagnostika a krátké intervence v adiktologii (Michal Miovský, Lenka Čablová, Lucie Jurystová)	286
14.1	Hranice mezi prevencí a léčbou	286
14.2	Základní komunikační rámec pro aplikaci nástrojů časné diagnostiky a intervence	287
14.3	Časná diagnostika	289
14.4	Krátká intervence	291
14.4.1	Edukace pro klienty s nízkým rizikem a pro abstinenty	292
14.4.2	Jednoduchá rada pro klienty v druhém rizikovém pásmu	292
14.4.3	Intervence pro klienty ve třetím rizikovém pásmu	293
14.4.4	Intervence pro klienty ve čtvrtém rizikovém pásmu s pravděpodobností závislostního chování	294
14.5	Intervence s fokusem na odvykání kouření u klientů užívajících alkohol a jiné návykové látky	294
14.6	Krátká intervence v kontextu širšího pojetí psychoterapie závislostí	296
15.	Adiktologické poradenství (Petra Vondráčková)	301
15.1	Úvod	301
15.2	Komponenty adiktologického poradenství	301
15.2.1	Obsah adiktologického poradenství	302
15.2.2	Vztah v adiktologickém poradenství	303

15.2.3	Formy adiktologického poradenství	304
15.3	Proces adiktologického poradenství	308
15.3.1	Model PLISSIT	308
15.3.2	Třístupňový model pomáhajícího procesu	309
15.4	Adiktologické poradenství v systému adiktologických služeb	310
15.4.1	Adiktologické poradenství v nízkoprahových službách	311
15.4.2	Adiktologické poradenství v ambulantní a ústavní léčbě	311
15.4.3	Adiktologické poradenství v doléčování	312
16.	Motivační rozhovory (Jan Soukup)	316
16.1	Poznatky o změně a o motivaci ke změně	316
16.2	Principy motivačních rozhovorů	318
16.2.1	Duch motivačních rozhovorů	319
16.3	Základní techniky vedení motivačního rozhovoru	319
16.3.1	Reflektivní naslouchání	320
16.3.2	Otevřené otázky	321
16.3.3	Oceňování	321
16.3.4	Shrňování	322
16.3.5	Informování	322
16.4	Strategie vedení motivačního rozhovoru	323
16.4.1	Řeč změny	323
16.4.2	Odpor ke změně a jeho zvládání	324
16.5	Průběh motivačního rozhovoru	325
16.6	Závěr	325
17.	Emergentní adiktologie 1 – akutní intoxikace (Jiří Dvořáček)	327
	Úvod	327
17.1	Obecná část	327
17.1.1	Co je akutní intoxikace návykovou látkou	327
17.1.2	Závažnost intoxikací a komplikace	328
17.1.3	Úmrtí jako důsledek intoxikace	329
17.1.4	První pomoc při akutních intoxikacích	329
17.2	Speciální postupy při intoxikaci drogou	334
17.2.1	Intoxikace s vyšším rizikem ohrožení života	335
17.2.2	Intoxikace s relativně nižším potenciálem ohrožení životních funkcí	341
	Shrnutí	343
18.	Emergentní adiktologie 2 – odvykací stavy a jiné náhlé stavy v adiktologii (Jiří Dvořáček)	346
	Úvod	346
18.1	Odvykací stavy	347
18.1.1	Obecně o odvykacím stavu	347

18.1.2	Zvládání odvykacího stavu – detoxifikace	347
18.1.3	Metody detoxifikace a její kontext	348
18.1.4	Metody užívané u jednotlivých skupin návykových látek	349
18.1.5	Vliv kontextu detoxifikace (vliv „environmentálního enrichmentu“)	356
18.2	Jiné náhlé stavy v přímé souvislosti s návykovou látkou	356
18.2.1	Akutní intoxikace s deliriem při užití halucino-genů či konopných drog	357
18.2.2	Akutní halucinatorně-paranoidní syndrom při užívání stimulantů	358
18.2.3	Akutní úzkostná porucha a panická epizoda při užívání konopných drog (a stimulantů)	358
18.2.4	Epileptické záchvaty v souvislosti s užitím drogy	359
	Shrnutí	360
19.	Farmakoterapie poruch vyvolaných účinkem návykových látek (Jiří Dvořáček, Kamil Kalina)	363
19.1	Úvod: obecné rozdělení farmak užíváných v adiktologii	363
19.2	Farmakoterapie u akutních stavů	364
19.2.1	Zvládání akutní intoxikace	364
19.2.2	Zvládání odvykacích stavů	366
19.2.3	Zvládání panických atak	368
19.2.4	Zvládání akutních „toxických psychóz“ (akutních paranoidně-halucinatorních stavů)	368
19.3	Farmakoterapie při léčbě syndromu závislosti	369
19.3.1	Farmaka používaná k chemické averzi a chemické senzitivizaci	369
19.3.2	Farmaka snižující craving a/nebo subjektivní požitky z užití návykové látky	370
19.3.3	Substituční preparáty	372
19.4	Farmakoterapie u chronických důsledků závislosti a duálních poruch	372
19.4.1	Zvládání afektivních poruch u závislých	372
19.4.2	Zvládání psychotických reziduí a souběžných chronických psychotických onemocnění	374
19.4.3	Zvládání poruch spánku	374
19.4.4	Léčba kognitivních škod a demencí	375
19.4.5	Farmakoterapie u somatických poruch	375
	Závěr	375
20.	Substituční léčba závislosti (Amalie Pavlovská, Jakub Minařík)	378
20.1	Úvod	378
20.1.1	Současná situace v oblasti opioidní substituční léčby v Evropě a v ČR	378
20.2	Substituční léčba závislosti na opioidech	379
20.2.1	Principy	379
20.2.2	Cíle substituční léčby	380
20.2.3	Cílová skupina, indikace a kontraindikace	380
20.2.4	Provádění substituční léčby	381
20.2.5	Substituční látky	382
20.3	Klinické použití, typy programů	386
20.4	Účinnost substituční léčby	387

20.4.1	Vliv výše dávky na výsledky substituční léčby	388
20.5	Možnosti substituce u závislých na jiných návykových látkách	389
20.5.1	Závislost na stimulantech	389
20.5.2	Substituce závislosti na nikotinu	389
20.6	Závěr	390

ČÁST 4

21.	Behaviorální terapie (Kamil Kalina, Kateřina Mladá)	395
21.1	Obecně o behaviorální terapii u závislostí	395
21.2	Přístupy založené na klasickém podmiňování	396
21.2.1	Negativní přepodmiňování, averzivní techniky	396
21.2.2	Pozitivní přepodmiňování	398
21.3	Přístupy založené na operantním podmiňování	399
21.4	Pobídková terapie	400
21.5	Bodovací a sankční systémy	401
21.5.1	Obecné charakteristiky bodovacích systémů	401
21.5.2	Bodovací systémy dnes	402
21.5.3	Bodovací systémy versus systémy pravidel a sankcí v terapeutických komunitách	404
22.	Kognitivně-behaviorální přístupy (Kamil Kalina)	408
22.1	Teoretická východiska	408
22.2	Principy kognitivně–behaviorálního přístupu u závislostí	410
22.2.1	Obecné charakteristiky	410
22.2.2	Léčebný plán	412
22.2.3	Terapeutický vztah	412
22.3	Práce s cravingem (bažením)	413
22.4	Kognitivní restrukturační	416
22.5	Práce s relapsem	417
23.	Psychodynamické a integrované přístupy (Kamil Kalina, Martin Hajný)	419
23.1	Psychoanalytické a psychodynamické teorie závislosti	419
23.2	Terapeutické implikace psychoanalytických a psychodynamických teorií	422
23.2.1	Přenosy a vztahy	422
23.2.2	Přeučení a introspekce	423
23.2.3	Abstinence – cíl nebo předpoklad psychoterapie	424
23.3	Možnosti krátkodobé psychodynamické psychoterapie	424
23.4	Suportivně expresivní psychoterapie podle Luborského	426
23.4.1	Jádrové konfliktní vztahové téma a jeho složky	426
23.4.2	Průběh léčby	427